

Lapsevanemale

- Kooliaasta alguses küsitakse lapsevanema nõusolekut tervisekontrollide läbiviimiseks I, II, III, VII ja IX klassis. Nende toimumisest teavitatakse eelnevalt perekonda. Tavaliselt antakse tervisekontrolli järel lapsele kätte ka teatis kontrolli tulemustest ja soovitatavatest tegevustest tervise arendamiseks.
- Enne igat vaktsineerimist peab kooliõde küsima lapsevanemalt kirjalikku nõusolekut. See on lapse tervise huvides, vältimaks võimalikke vastunäidustusi. Kui pere ei soovi last vaktsineerida, tuleb seda kinnitada kirjalikult – see otsus fikseeritakse õpilase tervisekaarti.
- Kooliõde võib tervisekontrolli tulemusel soovitada konsulteerida lapse tervise osas perearsti või mõne eriarstiga. Edasine - vastuvõtu aeg vajaliku spetsialisti juurde ja vastuvõtul käik - on juba õpilase/lapsevanema kohustus.
- Haigestunud last ei ole mõtet kooli saata, kooliõde uuringuid ja ravi ei määra ning puudumistõendit ei kirjuta. Haigestumise korral tuleb pöörduda perearsti poole. Väljaspool perearsti tööaega saab ööpäevaringselt esmast meditsiinilist nõu ka telefonilt 1220.
- Perearst annab lapse haigestumise järgselt (juhul kui ta on last näinud ja teda ravinud) õpilase/lapsevanema kätte soovi korral väljavõtte tervisekaardist, mis annab ülevaate terviseprobleemist ja sisaldab ka haigusjärgsel perioodil suuniseid kehalise koormuse piiramiseks.
- Kooliõde saab olla abiks, kui õpilane vajab tervisest tulenevalt erisusi koolikorralduses, kasvõi haigestumise järgsel perioodil. Kooliõde saab jälgida, et vajalikud abinõud oleks rakendatud.
- Kui lapsel on allergia või haigus, kus lapse tervises seisund võib ootamatult halveneda (näiteks suhkurtõbi, astma või epilepsia), peab kooliõde seda teadma. Kui koolis midagi lapsega juhtub, on talle võimalik kiiresti vajalikku esmaabi osutada.
- Kui kool on kodust kaugel ning laps elab suurema osa ajast õpilaskodus, saab kooliõde lapse õppeperioodil näiteks viirushaiguste korral õigeaegselt perearstile suunata. Lapsevanemad peavad ise tagama haigele lapsele perearstiabi korraldamise.
- Väikestes koolides ei ole kooliõde igal koolipäeval kohal. Kõikides koolides peab aga olema kättesaadav info, millal ja kus toimub kooliõe vastuvõtt, soovitatavalt ka kooliõe telefoninumber

Kooliõe pädevus

- Nii nagu igal inimesel on oma perearst, peaks ka igal kooliõpilasel olema oma kooliõde. Üks oluline erinevus on aga see, et koolis ravitööd et toimu – haige lapse ravi määrab ja koordineerib siiski kas lapse perearst või raskete pikaajaliste haiguste puhul ka eriarst.
- Kooliõe peamised töövaldkonnad on tervise järelevalve, haiguste ennetamine (vaktsineerimine), tervise ja heaolu edendamine ning vajadusel esmaabi osutamine.
- Kooliõe tööaeg sõltub õpilaste arvust – täiskohaga õde töötab 600 õpilase kohta. Riigi poolt asutatud hariduslike erivajadustega õpilaste koolis on õe töökoormus täistööaja 40 tundi juures 125 õpilast.
- Koolis peab õe kabinet olema siis kui seal õpib üle 200 õpilase. Koolitervishoiuteenust võib osutada väljaspool kooli juhul, kui seal õpib vähem kui 200 õpilast või kui

koolitervishoiuteenuse osutamise koht asub õpilastele jalgsi läbitava mõistliku teepikkuse kaugusel.

- Riigi poolt asutatud hariduslike erivajadustega õpilaste koolis peab koolitervishoiuteenust osutama kooli ruumides.
- Kui laps on koolis haigestunud või on juhtunud trauma, on õe ülesandeks temale esmase abi andmine. Kooliõde saab määrata kindlaks tervises seisundi ohtlikkuse ning anda haigustunnustest lähtuvat esmaabi. Vajaduse korral kutsutakse kiirabi või viiakse laps haiglasse. Enamustel juhtudel aga teavitatakse lapsevanemaid ning püütakse leida lahendus haige lapse kodusele ravile viimiseks. Lapse tervisega seonduv dokumenteeritakse õpilase terviskaarti.
- Kooliõde ei kuulu juriidiliselt kooli kollektiivi, kuna tervishoiuteenust, s.h. koolitervishoiuteenust tohib osutada vaid selleks vastavat tegevusluba omav tervishoiuasutus. Samas on kooliõe töö lisaks õpilastele ka suunatud koolikeskkonna arendamisele ja õpilaste toetamisele koolis, seega peaks ta olema kooli meeskonna liige ning hea koostööpartner.
- Kooliõe vastutus piirdubki tema enda tegevusega, laiemad võimalused on peamiselt teha ettepanekuid vajaliku korralduse või arenduste osas, ent vastutus nende ettepanekute elluviimiseks jääb siiski koolile. Kooliõdedel on roll selles, et erinevad osapooled – õpilane ise ja tema pere, õpetajad, vajadusel ka kooli juhtkond ning kooli psühholoog ja sotsiaaltöötaja teeksid koostööd lapse tervise ja heaolu nimel.
- Väljaspool vastuvõtuaega nõustab õde õpilasi sidevahendite teel ning teavitab neid, kuhu vajaduse korral pöörduda arstiabi või tervisealase nõu saamiseks.

Õpilaste tervise järelvalve

Täiskasvanueas ägenevad ja süvenevad terviseprobleemid saavad sageli alguse just koolieas.

Eesti koolilaste sagedasemad terviseriskid on:

- ebatervislik toitumine
- madal füüsiline aktiivsus
- suitsetamine ja alkoholi tarbimine
- riskialdis seksuaalkäitumine.

Tervisehäiretest on esikohal:

- hammaste kehv seisukord
- sagedane haigestumine viirusinfektsioonidesse
- nägemis-,rühi- ja vaimse tervise häired.

Kooliõe juures läbiviidavad ennetavad tervisekontrollid ja vaktsineerimised on lapsele tavaliselt esimeseks iseseisvaks kokkupuuteks tervishoiuga. Kooliõde on kujunevale isiksusele esimene tugiisik tervislike eluviiside saavutamiseks ja säilitamiseks, sest lisaks koolitunnis õpetatule on vaja ka praktilisi nõuandeid. Ennetava tervisekontrolli eesmärgiks on avastada terviseriske varakult ja vajadusel kavandada edasine plaan riskide vähendamiseks. See võib sisaldada käiku eriarstile, prillide muretsemist, rühi korrigeerimiseks võimlemisrühmas osalemist, noorte seksuaaltervise nõustamiskliinikusse suunamist, korduvat nõustamist jne.

Lapse delikaatsed tervisemured peavad jääma kooliõe ja lapse vahele: igal õpilasel on õigus privaatsusele. Näiteks kui koolis on õpilastel avastatud täid, siis on vajalik õpilaste peade läbivaatamine, kuid ka see peaks toimuma privaatset, kooliõe kabinetis, mitte klassiruumis kõigi õpilaste silme all. Samuti kontrollib kooliõde, kas koolikeskkond on turvaline, kas koolitoit vastab toitumissoovitustele, toimuvad tervisealased loengud, jagatakse infomaterjale, õpetatakse esmaabioskusi.